

„Biztonság, Védelem, Tudomány”

**Védelmi tanulmányokat folytató hallgatók és
a témában oktatók tudományos fóruma**

Hevér Enikő:

hevereniko@gmail.com

**A SPECIÁLIS NYOMOZÓ HATÓSÁGI JOGKÖR INDOKOLTSÁGA A
KATASZTRÓFAVÉDELEM SZERVEZETÉNÉL**

**THE SPECIAL LEGAL CAPABILITIES JUSTIFICATION FOR THE
DISASTER MANAGEMENT**

2013.

Absztrakt

Jelenleg Magyarországon különböző nyomozó hatóságok léteznek, melyek nevükből is adódóan összefüggésben állnak a büntetőeljárásokkal. Ennek bemutatásaként a szerző tanulmányában ismerteti kiemelten a speciális nyomozó hatósági jogkörrel rendelkező szervezet és jellemzi a jogkörre vonatkozó sajátosságokat, annak kialakulását, hatáskörét és illetékességét. Ezt követően ismert hazai közlekedési és egyéb katasztrófák felidézése révén kerül bemutatásra az általános nyomozó hatósági jogkörrel rendelkező szervnél induló büntetőeljárás jelene, alkalmazása és alkalmazhatósága. Mindezek értelmezését követően, a tanulmány prezentálja a Katasztrófavédelem szervezetén belül kialakítható, az ismertetett Nemzeti Adó- és Vámhivatal mintájára szintén egy speciális nyomozó hatósági – és ezzel összefüggésben más - jogkör kialakításának indokoltságát. Ezen jogkör kialakítása révén jelentős terhet levéve az általános nyomozó hatósági jogkörrel rendelkező Rendőrség „válláról”, meghatározott bűncselekmények nyomozása révén.

Kulcsszavak: *nyomozó hatóság, büntetőeljárás, katasztrófa, hatáskör*

Recently, there have been several investigation authorities to deal with criminal procedures in Hungary. In this study the author introduces an organization having special legal capabilities and examines the features and historical background of the authorities as well as competences and qualification of that. Then throughout several traffic and disasters cases the application and the sphere of applicability of a general investigation authority is going to be introduced. After defining of them the study would give ideas how to establish a special investigation competence in the body of National Directorate General for Disaster Management, Ministry of the Interior similarly to National Tax and Customs Administration of Hungary. The creation of that function can help Hungarian Police efforts to take some responsibilities on dedicated criminal cases.

Keywords: *investigation authority, criminal procedure, disaster, competence*

BEVEZETÉS

Tanulmányomban bemutatni kívánom a Katasztrófavédelem szervezetén belül véleményem szerint kialakítható speciális nyomozó hatósági jogkört. Az olvasó ennek bevezetéseként megismerkedhet a nyomozó hatóságok és a büntetőeljárás közötti összefüggéssel, azok feladataival, a büntetőeljárások általános folyamatával. Célom a leírással szemléltetni a nyomozó hatóságok között helyet foglaló speciális nyomozó hatósági jogkört és a kialakulásának lehetséges folyamatát, az ehhez tartozó hatásköri és illetékességi szabályokat.

Célul tűztem ki a Magyarországon bekövetkezett katasztrófák ismertetését, valamint azt, hogy ezeken keresztül a tragédiákat követő büntetőeljárások, rendőri nyomozások eredményét, ezáltal a büntetőjog jelenlétét mutassam be. A tanulmányban olyan közlekedési és egyéb más katasztrófát kiváltó jogellenes események prezentálását végeztem, melyeket a jogszabály bűncselekményként értékel.

Kutatásom utolsó részében, a már értelmezett nyomozó hatóságok, a büntetőeljárás és a katasztrófák közötti kapcsolódás ismertetését követően kívánom bemutatni a címben írt speciális nyomozó hatósági jogkör indokoltságát a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál kialakított mintára. Célom az indoklás mellett a kialakítás hatáskörére és illetékességére vonatkozó fontosabb elméleti kérdések ismertetése, illetve a nyomozó hatósági jogkörrel párhuzamba állítható, azzal együtt járó és mellérendelt egyéb hatósági jogkör kialakítására tett javaslat megalkotása.

A konferenciacikk statisztikai adatokat nem tartalmaz indoklásként, csupán elméleti tényeken és felvetéseken alapul, a Rendőrség által a témában lefolytatott nyomozások számának adataival további kutatásaim révén kívánok foglalkozni. Ez további indokként szolgál majd a téma kidolgozásában és aktualizálásában.

Kutatásom során elemeztem a rendelkezésre álló szakirodalmat, internetes forrásokat és jogszabályokat, valamint tanulmányom saját tapasztalataimra alapozva alkottam meg.

1. A NYOMOZÓ HATÓSÁGOK ÉS A BÜNTETŐELJÁRÁS KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉS BEMUTATÁSA

A jelenkori szabályozás értelmében, amin a hatályos büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényt értem, Magyarországon több nyomozó hatóság létezik. Ezek közül megkülönböztetünk *általános* (rendőrség) és *speciális* (Nemzeti Adó- és Vámhivatal)

nyomozó hatóságokat, illetve sajátos esetben külföldön lévő magyar kereskedelmi hajó, vagy polgári légi jármű *parancsnokát, az ügyészt, vagy katonai ügyészt.*

Közös bennük, hogy az általuk lefolytatott eljárásokat a felettes ügyész rendelkezése alapján, vagy – értelemszerűen ahol az eljárás lefolytatása ügyészi jogkör - önállóan végzik. Az utóbbi eset történhet akkor is, ha a nyomozó hatóság egy jogellenes cselekmény – ez esetben bűncselekmény – elkövetését saját maga észlelte, valamint a feljelentést nála tették.

A nyomozó hatóságokat az alábbi ábra szemlélteti részletesen.

1. ábra: A nyomozó hatóságok bemutatása¹

A nyomozó hatóságok alapvető feladata – nevéből adódóan – a nyomozások lefolytatása, tehát a bűncselekmény és az azt elkövető személy felderítése, majd az elkövetés és az elkövető személyének, a bűncselekmény és az elkövető közötti kapcsolatnak a bizonyítása.

---

¹ készítette: a szerző

Ezeket a nyomozásokat nevezzük a *büntetőeljárás kezdeti szakaszának*, melyeket a legoptimálisabb esetben a *közbenső eljárás* (ügyész szakasz), majd pedig a *bírói szakasz* követ.

Összefoglalva tehát elmondhatjuk azt, hogy a nyomozóhatóságok alapozzák meg a büntetőeljárást, hiszen a sikeres felderítés követő teljes bizonyítás után a vádló vádemelést alkalmazhat, majd ennek folytatásaként ítélethozatalra kerülhet sor. Ez az egymást követő folyamat a büntetőeljárás. Természetesen a büntetőeljárás során, annak bármely szakaszában a fentiekkel ellentétben számos kimenetel alkalmazható (pl. megszüntetés, felfüggesztés, vádelhalasztás stb.), azonban tanulmányomban ezekre részletesen nem kívánok kitérni, az általam leírtak a büntetőeljárás legkedvezőbb folyamatát szemléltetik.

1.1. A speciális nyomozó hatósági jogkör jellemzése és kialakulása

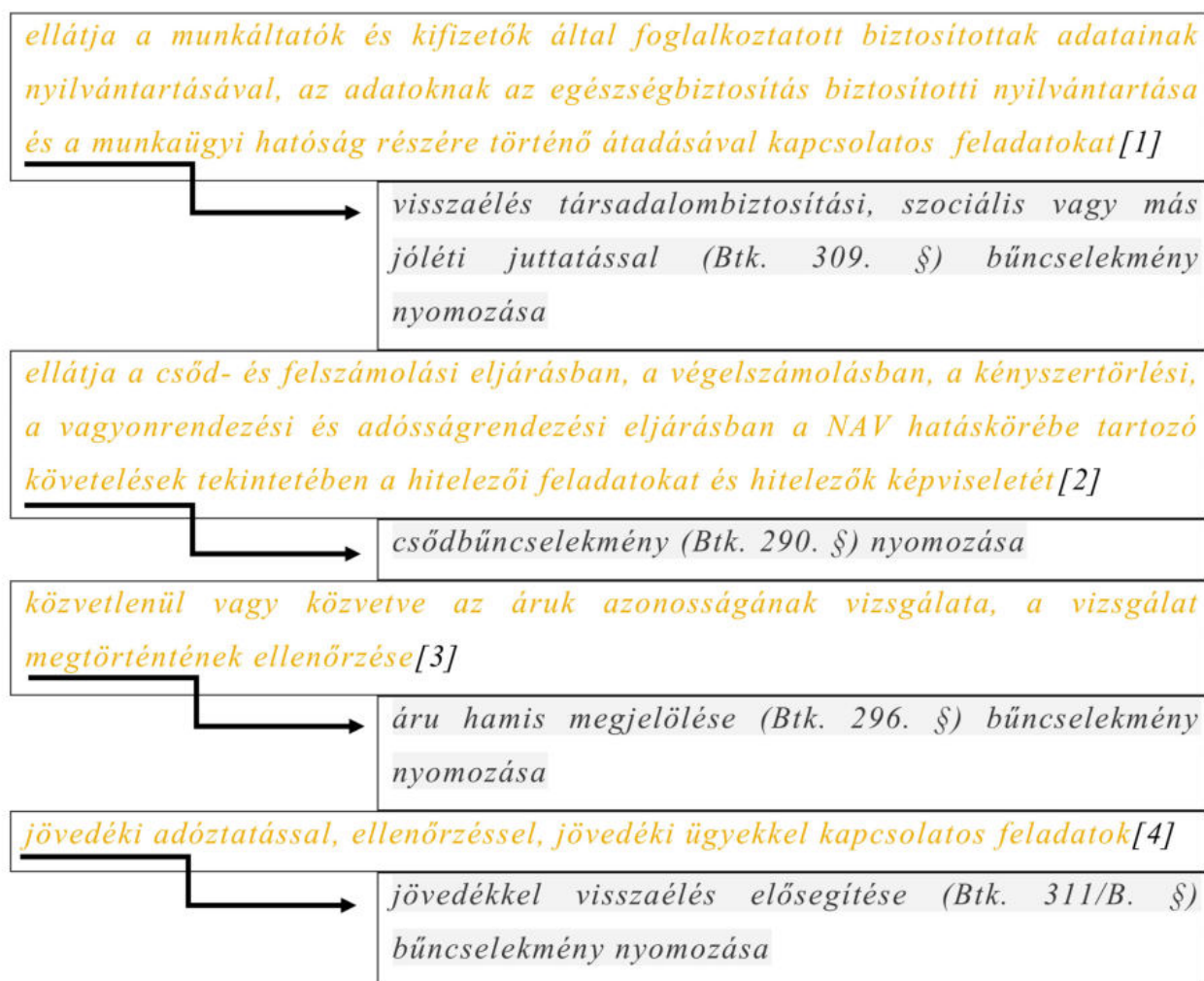
A speciális nyomozó hatósági jogkör azt jelenti, hogy – ellentétben az általános nyomozó hatósági jogkörrel – meghatározott bűncselekmények elvégzése miatt végezhető nyomozás. Ilyen szervezet ma Magyarországon a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, mely nem az egész Büntető Törvénykönyvben sorolt bűncselekmények megvalósulásakor végez nyomozást, amelyek az illetékességi területén belül történnek, hanem csak a külön sorolt, ezáltal hatáskörébe utalt cselekmények bekövetkezésekor.²

A jelenkori Nemzeti Adó- és Vámhivatal nyomozó hatósági jogkörének kialakulásához vezethetett az, hogy a meghatározott bűncselekmények elleni védekezés a szervezet alapvető feladatainak ellátása is egyben.

---

² A büntetőeljárásáról szóló 1998. évi XIX. törvény által a Nemzeti Adó- és Vámhivatal nyomozati jogkörébe utalt bűncselekmények: nemzetközi gazdasági tilalom megszegése (Btk. 261/A. §), visszaélés haditechnikai termékkel és szolgáltatással, illetőleg kettős felhasználású termékkel (Btk. 263/B. § (1) bekezdés c) pont), engedély nélküli külkereskedelmi tevékenység (Btk. 298. §), jövedékkel visszaélés elősegítése (Btk. 311/B. §), áru hamis megjelölése (Btk. 296. §), bitorlás (Btk. 329. §), szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése (Btk. 329/A. §), szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedés kijátszása (Btk. 329/B. §), jogkezelési adat meghamisítása (Btk. 329/C. §) és iparjogvédelmi jogok megsértése (Btk. 329/D. §), számvitel rendjének megsértése (Btk. 289. §), csődbűncselekmény (Btk. 290. §), visszaélés társadalombiztosítási, szociális vagy más jóléti juttatással (Btk. 309. §), költségvetési csalás (Btk. 310. §), költségvetési csaláshoz kapcsolódó felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettség elmulasztása (Btk. 310/A. §), az orgazdaság, ha vámellenőrzés alól elvont nem közösségi áru vagy jövedéki adózás alól elvont termékekre követik el (Btk. 326. §), pénzmosás (Btk. 303. §, Btk. 303/A. §),
- a pénzmossással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása (Btk. 303/B. §), továbbá mindezen pontokban meghatározott bűncselekményekkel összefüggésben elkövetett közokirat-hamisítás (Btk. 274. §), magánokirat-hamisítás (Btk. 276. §), egyedi azonosító jel meghamisítása (Btk. 277/A. §) és bélyeghamisítás (Btk. 307. §). forrás: <http://nav.gov.hu/nav/bunugy/buncselekmények/buncselekmények.html> (2013. 04. 25.)

Ennek szemléltetéseként az alábbiak szerint ismertetném azt, hogy az alapvető feladatok és a bűncselekmények nyomozása hogyan kapcsolódnak egymáshoz³:

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal speciális nyomozó hatósági jogkörének kialakulása jóval a jelenlegi szervezet megalakulása előtti időkre tehető, hiszen a feladataik ellátásával párhuzamban már az 1800-as évek első felétől folytatott különféle nyomozásokat a csempészet, a zugkereskedelem és a jövedéki szabályszegések visszaszorítása érdekében. Kezdetekben a nyomozások a fentiek mellett a gyanús személyek kiszorítására és az ország területére be nem engedése miatt, a hivatali eljárások segítéseként, a törvények és jogszabályok áthágásának megakadályozására irányultak. Túlnyomó részt jövedéki ügyek miatt folytatott eljárások voltak ezek[5].

³ A bemutatás nem tartalmazza az összes feladatot és bűncselekményt, csak szemléltetés

Ma a nyomozásaik célja a hatáskörükbe utalt bűncselekmények visszaszorítása, felderítése, főként az állami vagyon védelme, illetve nemzetközi szintű bünszervezetek, vagy csoportok leleplezése.

1.2. A speciális nyomozó hatósági jogkör hatásköre és illetékessége

Jogi tanulmányok és hivatali ügyek intézése során sűrűn találkozhatunk az alcímben foglalt fogalmakkal. Ezek tekintetében megállapítható az, hogy a két fogalom nem azonos, a hatáskör jelöli azoknak a feladatoknak az összességét, melyeket egy adott szervezet lát el, a illetékesség pedig földrajzi területet jelöl, ahol az adott szervezet a feladatát ellátja. Ezek alapján a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, mint speciális nyomozó hatóság az előző részben sorolt, hatáskörébe utalt bűncselekmények esetében végez nyomozásokat. Az illetékességére vonatkozóan megállapítható, hogy tevékenységét három, egymásnak alárendelt szinten végzi. Ezek az *országos* – Bűnügyi Főigazgatóság -, *regionális* – Regionális Bűnügyi Igazgatóságok, összesen 7 db -, illetve a legalacsonyabb helyen lévő *helyi szint* – NAV Áru- és Bűnjelkezelő Hivatal-.

Természetesen a külön szintek külön meghatározott feladattal rendelkeznek, melyekről jogszabály határoz, összességében azonban elmondható az, hogy a magasabb szintek tevékenysége a hatáskörbe utalt bűncselekmények esetében a kiemeltebb feladatokra és cselekményekre terjed ki.

2. A MAGYARORSZÁGI JELENTŐSEBB KATASZTRÓFÁK SORÁN ALKALMAZOTT BÜNTETŐELJÁRÁSOK ÁTTEKINTÉSE

A fejezetben bemutatom néhány általam választott Magyarországon bekövetkezett katasztrófán keresztül azt, hogy léteznek olyan katasztrófát kiváltó jogellenes események, melyeket a jogszabályok bűncselekményként értékelnek. Természetesen ezek közé nem sorolhatók be a természeti katasztrófák, mint pl. a 2006-os vagy 2010. évi árvizek, illetve a 2006. augusztus 20-án és 2013. március 15-én bekövetkezett rendkívüli időjárások által okozott károk, hiszen azok emberi tevékenységgel nem hozhatók összefüggésbe, így büntetőjogilag sem értékelhetők.

Kivételt képeznek még pl. azok a légi katasztrófák is, melyek szintén nem hozhatók összefüggésbe emberi mulasztással, azonban értelemszerűen természeti eseményként sem értékelhetők. Megemlíteném itt még azt, hogy hazánkban 1990-től napjainkig nagyjából 21 repülőgép zuhant le, nagyrészt valamiféle műszer meghibásodása miatt. Ezek a szerencsétlenségek során a pilóták mintegy fele veszített életét, többségük katonai gépek becsapódása vagy katapultálás során. Az adatok töredéke csak sajnos a civil repülőgépek általi zuhanások következménye.

2.1. A közlekedési katasztrófák

Időrendi sorrendben haladva a közlekedési katasztrófák közül elsőként az **1992-ben bekövetkezett kettős balesetet** kívánom bemutatni, mely során 6 ember veszített életét és 11 személy sérült meg. Ebben az évben január 07-én egy vonat tartott Vámosgyörk-Hatvan közötti szakaszon, amikor egy Csányról Atkára tartó autóbussznak ütközött egy közútvasútkereszteződésnél Csány település után. Az autóbusz vezetője gázadással próbált elhaladni a felé közeledő vonat elől sikertelenül. Az ütközést követően tehát a vonat a síneken maradt és a mögötte pár percnnyire haladó Sopron-Miskolc között közlekedő gyorsvonat belerohant az álló szerelvényekbe. Ennek következtében a második vonat mozdonya leszakadt, elhagyta a vasúti pályát és visszacsapódott a személykocsikba. A balesetet követően lefolytatott nyomozás során nyert megállapítást az, hogy az autóbusz vezetője bűncselekmény követett el, mely egyben a katasztrófa kiváltó oka is volt, hiszen a sofőr a közúti közlekedés szabályainak megszegésével halálos tömegszerencsétlenséget okozó **közúti veszélyeztetés** büntetést követte el. Emiatt öt-öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel is büntethették volna, ha a helyszínen életét veszített 5 személyt követően a Kórházban túlélte volna a balesetet.

1993. február 12-én Pörbölyből Bátaszékre haladó iskolabusz általános iskolai tanulókat szállított, amikor egy nem működő fénysorompónál Pörböly és Alsónyék közötti vasúti sínekre hajtott, így az éppen akkor és éppen ott áthaladó vonat belerohant a buszba úgy, hogy az lényegében kettétört. A baleset következtében 11 gyermek és a busz vezetője – szintén Kórházi ellátás során - veszítette életét, további 18 személy pedig megsérült. Ebben az esetben is az autóbusz vezetője követett el bűncselekményt az előző példánál ismertetett elkövetés miatt. A büntetőeljárás során a bíróság bűnösnek ítélte a mozdony vezetőjét is, hiszen a megengedett sebesség többszörösével haladt, hogy behozza a késését. Ezzel a

cselekedetével a mozdony vezetője halálos tömegszerencsétlenséget okozó **közúti balesetet okozott** és büntetésként szabadságvesztésre ítélték[6].

1. kép: 1993: Mi lesz most?! Itt a vonat![7]

A következő közlekedési katasztrófa talán az egyik legismertebb a Magyarországon bekövetkezett halálos kimenetelű balesetek közül, ez pedig a **szajoli vonatbaleset, 1994. december 2-án**. Ezen a napon egy Debrecen felől érkező gyorsvonat haladt volna el a szajoli vasútállomás előtt ahol nem volt megállója, azonban a megengedett 120 km/h sebesség helyett 110 km/h sebességgel haladt. Az állomásnál a mozdony és az első kocsi áthaladt az ott lévő váltón, majd hibás váltóállás miatt az ezt követő második, harmadik, negyedik és ötödik kocsi a szerelvényről leszakadt és egy kitérő vágányra, majd az állomás és a mellette lévő épületbe csapódott. A szerelvény maradék kocsija az előző kettőbe rohant. A baleset következtében a helyszínen huszonheten vesztették életüket, ketten a kórházba szállítás közben, ketten a kórházi ellátás során, ötvenhárman pedig megsérültek.

A balesetet követően a rendőrség nyomozása során megállapította, hogy a váltó akkor válthatott át, amikor kb. negyedórával ez előtt egy teherszerelvény tolatott. Megállapítást nyert, hogy a tolatás során a váltót nem a váltókezelő állította át, hanem valószínűleg a tolató szerelvény kerekei.

A hibás váltóállást a szajoli váltókezelő és a tolatásvezető feltehetően nem jelentette a vonatok irányításáért felelős szolgálattevőknek, mindezek mellett pedig a szolgálattevők a

tolatás és a katasztrófa előtt áthaladó személyvonat után a váltókat újra kellett volna állítani. Mindezekért a büntetőeljárás során a bíróság halálos tömegszerencsétlenséget okozó **vasúti közlekedés gondatlan veszélyeztetése** miatt a váltókezelőt, a tolatásvezetőt, valamint szolgálattelvőt is szabadságvesztésre ítélte. Emellett természetesen a büntetőeljárást követő kártérítési eljárás során a MÁV a hozzátartozók részére hatalmas kártérítési összegeket volt köteles megtéríteni[8].

2. kép: Vasúti balesetek [9]

Magyarországon az utóbbi években szintén vonatbalesetként említve, **Monorierdő** megállóhelynél összesen háromszor történt nagyobb méretű szerencsétlenség (**2001, 2005, 2008**). Ezek közül a legnagyobb baleset 2008. október 06-án történt, amikor Budapest-Cegléd-Szolnok között közlekedő vonat ütközött egy intercity utolsó kocsijával. A tragédiában négyen veszítették életüket és 10-es sérültek meg. Ezt megelőzően 2005-ben 37 ember sérül meg, amikor egy intercitybe hátulról ütközött egy személyvonat, illetve 2001-ban nem járt súlyosabb sérüléssel, amikor egy tehervonat kamionnal ütközött szintén az említett megállóhelyen.

A 2008-as szerencsétlenséget követő rendőrségi nyomozás, illetve bírósági tárgyalás során megállapították a személyvonat vezetőjének felelősségét halálos tömegszerencsétlenséget okozó **vasúti közlekedés gondatlan veszélyeztetése** és különösen nagy vagyoni hátrányt okozó közérdekű **üzem működésének gondatlan megzavarása** miatt, azonban a balesetben elektromos zárlat is közrejátszott[10].

3. kép: Monorierdő, vonatbaleset, 2008. Készítette: ismeretlen [11]

Végül pedig az általam bemutatni kívánt katasztrófák közül az utolsó a **2003. május 08-án, Siófokon történt autóbusz baleset**, melynek során a Budapest-Nagykanizsa felé tartó gyorsvonat elgázolt egy német turistákat szállító buszt. Ennek során, a buszon utazó 33 fő vesztette életét, és 6 fő sérült meg. Ebben az esetben is a busz vezetője volt felelős a balesetért, hiszen úgy haladt át a kereszteződésen, hogy a fényjelzést figyelmen kívül hagyta, ezért a közúti közlekedés szabályainak megszegésével halálos tömegszerencsétlenséget okozó **közúti veszélyeztetés** büntetést követte el [12].

2.2. Egyéb katasztrófák

A fentiekén túl, a rengeteg közlekedési baleset bekövetkezését is leszámítva, egyéb katasztrófák kialakulásával is számolni lehet hazánkban.

Ennek példaként említeném elsőként az **1998-ban a Chinoi nagy-tétnyi telepén történt cipermetrin szennyezést**. Ennek előzménye volt az, hogy 1998. május 26. napon a gyár működése közben egy a szivattyú meghibásodott, ezért 120 liter CHINMIX 5EC kerül a padlóra, ami egy rovarölő szer. Az anyag kiömlése robbanásveszélyt idézett elő, mely miatt a gyár dolgozói szellőztetni kezdtek, az anyagot vízzel hígították. Ennek során keletkezett

szennyezett vizet a csapadék csatornába szivattyúzták, onnan pedig a természetbe, a természetes vizekbe került. Ezt követő napokban több tíz millió Ft értékű halállomány pusztult el az élő-Dunán, illetve Százhalombatta és Ercsi települések 2 napig vezetékes ivóvíz nélkül maradtak. Mindemellett a szennyezés veszélyeztette a Csepel szigeti parti szűrősű kútsort is, mely Budapesti ivóvíz ellátásának 30%-át adta [13].

A tragédiát követően a felelősség megállapításáról szóló híradásokat keveset találni, mégis azt gondolom, hogy ebben az esetben alkalmazott rendőri nyomozások során megállapítható lehetett a **környeztkárosítás** bűncselekményének elkövetése, mégpedig annak alapesete, hiszen a cipermetrin egy gyors lefolyású, folyékony rovarölő szer, ami a talajban és a növényzetben gyorsan lebomlik. Ezt a bomlást a napfény, víz és oxigén is gyorsítja, ezért nem lehetett szükség emberi beavatkozásra a szennyezés elhárítása érdekében. Természetesen ennek a bűncselekménynek az alap esete is büntett és elzárással is büntethető.

A dunai szennyezést **2000-ben a Tisza folyó szennyezése** követte, mivel 2000. január 30-án Románia területéről cianid-, illetve különböző nemesfém tartalmú szennyvíz került a Lápos, azon keresztül a Szamos, majd végül a Tisza folyókba. Ennek oka egy bányáülepítő gátjának átszakadása volt. A koncentráció helyenként 180-szorosan haladta meg a megengedett határértéket, a Duna halállományának pusztulásánál lényegesen nagyobb kárt okozva az élővilágban. A Tiszán a kb. 40 km hosszan elnyúló ciánfolt két hét alatt vonult le, ezzel több tized milliárd Ft kárt okozva.

Románia és a büntetőeljárást lefolytató hatóságok a bányát okolták és tették felelőssé a katasztróféért, a bánya pedig a havazás következményének tudta be a gátszakadást. A felelősök által elkövetett cselekmény tehát a Magyarországon hatályos jogszabályok szerint szintén a **környeztkárosítás** bűncselekmény törvényi tényállását, valamint a **természetkárosítás** meghatározott eseteinek bűncselekményét valósítja meg [14].

A **természet-, illetve környeztkárosítás** elkövetésének harmadik nagy példája a **2004-ben bekövetkezett dorogi hulladékégetőből eredő vízszennyezés** volt.

Ekkor egy folyékony veszélyes hulladékot tároló tartály meghibásodása miatt egy árkon át a Kenyérmezei-patak és a Duna vízébe kb. 50 tonna veszélyes hulladék jutott. Ezt követően a szennyezés megjelent Esztergom ivóvízhálózatában is, mely miatt ivóvíz korlátozás került elrendelésre hónapokon keresztül. 2010-ben szintén itt robbanás következett be, melyet rövid idővel a kitörést követően megfékeztek. A felelősség nem volt megállapítható, azonban a vizsgálat folyt [16].

4. kép:Tíz éve történt a Tiszai cián katasztrófa[15]

Hazánk történetének legnagyobb ipari katasztrófája következett be **2010. október 04-én, amikor a MAL Zrt. Ajkai Timföldgyára** 10-es zagytározójának gátja átszakadt és az abból kiömlő lúgos iszap elöntötte Kolontár, Devecser és Somlóvásárhely jelentős részét. Ezzel az anyag bekerült az ott található Torna-patakba, a Marcal, a Rába és a Duna folyókba is. A tragédia során 10 ember meghalt és több mint 150 fő sérült meg.

Az esetet követően több bűncselekmény elkövetésének vizsgálata folyt, mely büntetőeljárás során felmerült a **foglalkozás körében elkövetett gondatlan veszélyeztetés, a közveszélyokozás, a környezetkárosítás és természetkárosítás, valamint a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése** bűncselekmények elkövetése is.

A 2011-es évet sem hagyta ki hazánkban a szerencsétlenség, hiszen **2011. január 15-én a budapesti Nyugati téren lévő West-Balkán** szórakozóhelyen három nő halt meg, 14 személy pedig megsérült, amikor az épületbe közel 3000 embert engedtek be, és az áldozatok behaltak a tömeg általi fizikai nyomásba, haláluk oka fulladás volt. A tragédia miatt halálos tömegszerencsétlenséget okozó **foglalkozás körében elkövetett gondatlan veszélyeztetés** elkövetése miatt 4 személy ítélt el a bíróság [18].

5. kép: Összefoglaló a vörösiszap-katasztrófa elhárításáról, a kármentesítésről és a teendőkről [17]

5. A KATASZTRÓFAVÉDELEM, MINT SPECIÁLIS NYOMOZÓ HATÓSÁG

Az előzőekben leírtak alapján véleményem szerint indokolt lehet a Katasztrófavédelem szervezetén belül a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál kialakított mintára speciális nyomozó hatósági jogkör létrehozása. Alapozom ezt arra, hogy a fentiekben szemléltetett példákra visszaemlékezve is megállapítható az, hogy léteznek olyan bűncselekmények, melyek elkövetése katasztrófát válthat ki, illetve megvalósulásuk esetén katasztrófáról, veszélyhelyzetről beszélünk. Ilyen lehet pl. az előzőekben is említett közveszély-okozás, vagy több közlekedési baleset minősített esete.

Emellett olyan bűncselekményeket is említeni tudunk, amelyek bármilyen jogellenes cselekmények következményeként kialakult katasztrófa járulékaik, a dominó elvet alapul véve. Azt is meg tudjuk állapítani, hogy mind a katasztrófát kiváltó bűncselekmények, mind pedig azok járulékaként kialakult események egymással halmazatban is állhatnak – amennyiben a jogszabály erre lehetőséget ad -, hiszen sok esetben akár egy veszélyhelyzet bekövetkezése során több bűncselekmény megvalósulásával is számolni lehet.

3.1. Hatáskör és illetékesség

A Katasztrófavédelem speciális nyomozó hatósági jogköréhez tartozó hatáskör összeállítása már bonyolultabb feladat, tekintve, hogy újabb jogszabályok megalkotását, a már meglévők módosítását igényelné. Áttekintés szintjén azonban nagy vonalakban elhatárolhatóak lehetnének azok a bűncselekmények, melyek elleni védekezés, felderítés, megelőzés, a szervezet alapvető feladatainak ellátása is egyben. Ide sorolhatók lehetnének a *természetkárosítás, környezetkárosítás, közveszély-okozás, járványügyi szabályszegés, tüzesettel kapcsolatos rongálások* elkövetése, illetve a *hulladékgazdálkodás rendjének megsértése* bűncselekmény is, amennyiben azt veszélyes hulladéokra követik el. Mindezek mellett a Katasztrófavédelem szervezetének feladataival párhuzamba állítható még a *foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés* is, ha annak következménye során, vagy eredményeként már előre láthatóan is katasztrófa kialakulásával lehet számolni, illetve meg kell említenünk a halálos tömegszerencsétlenséggel járó *közlekedési baleseteket* is.

A nyomozó hatósági jogkör illetékességére vonatkozóan újabb szabályozások bevezetése nem szükségszerű, hiszen a feladatok ellátása – a Rendőrség és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal mintájára – a *központi (OKF), területi (Igazgatóságok) és helyi (Kirendeltségek)* szinten végrehajthatók és hierarchikusan lebonthatók.

3.2. A nyomozó hatósági jogkörhöz tartozó egyéb jogkör alkalmazása

A hatósági jogkör önmagában hatáskörök csoportját jelenti, melynek során az ezzel felruházott szervek közhatalmi eszközökkel oldanak meg feladatokat, végzik tevékenységüket.

Ez azt takarja, hogy konkrét ügyekben kötelező érvényű és hatályos jogszabályokat alkalmaznak az eljárásokkal érintett személyek tekintetében. Ezt a jogalkalmazást tehát egyedi ügyeikre használják.

A vázolt hatósági jogkörön belül különböztetjük meg a nyomozó hatósági jogkört is, mely tevékenység elvégzése egyéb terület igénybevételére, jelen esetben a *rendészeti hatósági jogkör* meglétére szorul. Ez megnyilvánul a nyomozások során alkalmazott, sok esetben azzal együtt járó személyvédelem és személyi védelmi feladatok, anyagi javak, értékek és –

fogvatartott, elfogott, előállított, vagy akár őrizetbe vett – személyek őrzése és kísérése, továbbá különböző ellenőrzési tevékenységek végrehajtásában.

Ha a hatósági jogkörön belül beszéltünk a nyomozó hatósági-, említést tettünk a rendészeti hatósági jogköréről, akkor szükségesnek tartom megemlíteni az *igazgatási hatósági jogkör* kialakításának szükségességét is, ahová az eddig szakhatósági feladatként említett tevékenységek csoportosulhatnának. Ilyen már meglévő, de a jogkör kialakításával átváriált különféle engedélyezési eljárások, melyek nem a tűzvédelemre és tűz megelőzésre vonatkoznak. Ide sorolhatnánk a katasztrófavédelmi és eljárási bírságokkal és a különféle szabálysértések elkövetése miatt alkalmazható helyszínbírsággal kapcsolatos (ár- és belvízvédelmi szabálysértés, vízszennyezés, fertőző betegségek elleni védekezés elmulasztása, közlekedési szabályszegések stb.) feladatokat is.

ÖSSZEGZÉS

Tanulmányom összegzéseként megállapítható a leírtak alapján a Katasztrófavédelem szervezetén belül kialakítható egy speciális nyomozó hatósági jogkör. Az ismertett összefüggések révén létrehozhatóak a hozzá tartozó hatásköri és illetékességi szabályok.

Kezdeti célnak eleget tettem azzal, hogy a nyomozó hatóságokat részletesen ismertettem és értelmeztem a magyarországi katasztrófák segítségével az azokat követő büntetőeljárásokat, rendőri nyomozásokat, mint jogellenes események bekövetkezését követő folyamatok megoldását.

Elemzéseim eredményeként bemutattam a Nemzeti Adó- és Vámhivatal mintájára kialakítani kívánt nyomozó hatóságot, a hatáskörére és illetékességére vonatkozó fontosabb elméleti megállapítások ismertetésre kerültek. Emellett javaslatot tettem még a jogkörrel szorosan összefüggő egyéb hatósági jogkörök kialakítására is.

A tanulmányból tehát megállapítható a Katasztrófavédelem szervezetén belüli speciális nyomozóhatósági jogkör szükségessége, jogosultsága és a hozzá tartozó egyéb jogkörökkel együtt a kialakításának időszerűsége.

Irodalomjegyzék:

- Jogszabályok:

- [1] 2010. évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról 13. § (3) g. pont
- [2] 2010. évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról 13. § (3) i. pont
- [3] 2010. évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról 13. § (5) c. pont
- [4] 2010. évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról 13. § (6) a-b. pont

- Internetes irodalom:

- [5] forrás: http://nav.gov.hu/nav/archiv/kozerdeku_adatok/koltsegvetesek/koltsegvetesek_vp/a_vam__es_penzugyorseg_tortene.html (2013. 04. 20.)
- [6] forrás: <http://www.origo.hu/itthon/20030508alegsulyosabb.html> (2013. 04. 20.)
- [8] forrás: http://www.erg.bme.hu/oktatas/tleir/gt524146/szajoli_vasuti_baleset.pdf (2013. 04. 20.)
- [10] forrás: http://hu.wikipedia.org/wiki/Monorierd%C5%91i_vas%C3%BAti_baleset (2013. 04. 20.)
- [12] forrás: <http://belfold.ma.hu/tart/rcikk/a/0/39827/1> (2013. 04. 20.)
- [13] forrás: www.epito.bme.hu/vcst/oktatas/feltoltesek/.../chinoi_2006_harom.ppt (2013. 04. 20.)
- [14] forrás: <http://kornyezetvedelem.co.hu/index.php/vitazunk/144-a-tiszai-cianszennyezessel> (2013. 04. 20.)
- [16] forrás: <http://legszenyezés.hu/hirek/43-levegőkoerneyezeti-hirek/89-a-dorogi-egeto-tortene> (2013. 04. 20.)
- [18] forrás: http://index.hu/belfold/2013/04/12/a_west_balkan-ugy_iteletet/ (2013. 04. 20.)

- Képforrás:

- [7] forrás: http://index.hu/belfold/tegnapiujsg/2008/02/12/1993_mi_lesz_most_itt_van/ (2013. 04. 20.)
- [9] forrás: <http://www.jnszkat.hu/kv/1010/image.asp?go=101010301030&id=101013> (2013. 04. 20.)
- [11] forrás: http://galeria.hir24.hu/files/621/018/000/18621/18621_172053_500x300.jpg (2013. 04. 20.)
- [15] forrás: <http://vasarosnameny.jobbi.hu/content/t%C3%ADz-%C3%A9ve-t%C3%B6rt%C3%A9nt-tiszai-ci%C3%A1n-katasztr%C3%B3fa> (2013. 04. 20.)
- [17] forrás: http://mta.hu/mta_hirei/osszefoglalo-a-vorosiszap-katasztrófa-elharitasarol-a-karmentesitesrol-es-a-hosszu-tavu-teendokrol-125859/